

De Eigen Kracht-conferentie: zelfsturing in optima forma

Hedda VAN LIESHOUT

INLEIDING 'Iedereen die op mijn lijstje stond, was aanwezig. We waren met zestien in getal. Ik wist niet dat ik nog zoveel krediet had'. Aan het woord is Huub Theunissen, oud-patiënt van een verslavingskliniek, over zijn Eigen Kracht-conferentie. Dat was een bijeenkomst waarin hij, samen met zijn familie en vrienden, een plan maakte om van de alcohol af te blijven, zijn conditie te verbeteren en zijn toekomst opnieuw op te bouwen.

Huub had zijn bestaan gevuld met het organiseren van fietstochten, maar zijn ondernemerschap was geheel in de versukkeling geraakt wegens drankgebruik. Toen hij tijdens de dagbehandeling hoorde over de mogelijkheid van een Eigen Kracht-conferentie, besloot hij om het contact met zijn sociale netwerk te herstellen. Voor hem was dat het moment van hervonden zelfvertrouwen; het

gevoel iets te kunnen doen. Hij begon weer te fietsen en bouwde aan zijn conditie. Hij had heel letterlijk het stuur weer in handen. In dit artikel verbind ik het thema zelfsturing aan de Eigen Kracht-conferentie, een aanpak waarbij mensen zelf de richting voor het oplossen van een probleem bepalen, vooral gebruikmakend van de middelen die ze in eigen kring voorhanden hebben. De bijeenkomst markeert doorgaans een omslag in de persoonlijke geschiedenis, als onderdeel van een langer proces. Een Eigen Kracht-conferentie is tegelijk een beslismoment, een manier om besluiten vast te leggen. De conferentie is bedoeld om de zelfsturing van mensen te stimuleren en te ondersteunen; ze

*H. van Lieshout is orthopedagoog en bestuurder bij Eigen Kracht Centrale te Zwolle.
E-mail: heddavlieshout@eigen-kracht.nl.*

bepalen zoveel mogelijk zelf het proces en de richting van hun weg om meer grip te krijgen op hun leven.

Het conferentiemodel is ontleend aan de Family Group Conference uit Nieuw-Zeeland, waarbij groepssturing de centrale factor is. In de Verenigde Staten spreekt men van Family Group Decision Making; daarin klinkt het accent van het besluitvorming sterker door.

Ik ga eerst in op de actuele stand van zaken van de Eigen Kracht-conferentie en de oorsprong ervan. Vervolgens ga ik in op de principes, de visie en (voor zover aanwezig) de theorie. Daarna beschrijf ik de manier van werken, de invoering ervan en de resultaten van onderzoek. Tot slot is er aandacht voor het perspectief.

ACTUALITEIT In 2014 ging het beleid met betrekking tot de verzorgingsstaat van Rijk en Provincie naar de gemeenten. We gingen op weg naar wat een participatiesamenleving genoemd werd, maar de praktijk bleek weerbarstig. Gemeenten grepen naar vertrouwde en bestaande organisatievormen en dat leidde nogal eens tot een stagnatie in de ontwikkeling van de eigen kracht van burgers. De overheid behield, ondanks decennia van burgerinitiatieven, de sturingsmacht.

Het vertrouwen op de traditionele kaders betekende vooral dat een beroep werd gedaan op deskundigheid van buiten, de 'professionele kracht'. De eigen kracht van burgers, de zelfsturing, is daarmee onder de oppervlakte geraakt en kon alleen nog als een stille revolutie zijn werk doen. De professionals spelen nogal eens de hoofdrol bij de besluitvorming en het participeren komt vooral neer op het meedoen aan de uitvoering van besluiten. Families worden betrokken en mogen meedenken, maar de sturing blijft in

handen van professionals. De kring van meedenkers wordt weliswaar vergroot, maar in veel gevallen met diegenen van wie wordt ingeschat dat zij iets kunnen bijdragen. Het plan is al bedacht en er worden mensen bij gezocht voor de onderdelen die niet passen in het aanbod van de bestaande organisaties. Bij die invulling van de participatiesamenleving voelen burgers zich tekortgedaan en beroepen zich op hun rechten. Zo ontstaat de mening dat (boze) burgers geen verantwoordelijkheid willen nemen. Deze ontevredenheid richt zich op de heersende overheid en leidinggevende professionals, om het woord 'elite' hier te vermijden. Door aan burgers andere vragen te stellen, ontstaan andere verbindingen. Dat is het perspectief dat we aan het eind van dit artikel naar voren brengen.

OORSPRONG In de loop van 1999 beantwoordde een kleine groep mensen, nauw betrokken bij de Nederlandse jeugdzorg, de vragen: 'Past de Family Group Conference in ons zorgstelsel? Past het nu?', met een voorzichtig ja (Van Pagée, 2003). Dit was een duidelijke markering in een lange ontwikkeling. De route door de jeugdzorg was begonnen met de oprichting van gezinshuizen in 1970. Daarin woonde een echtpaar met hun kinderen en vier jongeren die tot dan in tehuizen verbleven. Daar werd duidelijk dat kinderen altijd opgroeien in een maatschappelijk netwerk, bij voorkeur in een gewone straat, met een school om de hoek en sportclubs in de buurt. Liefst in een zo sterk mogelijke verbinding met hun familie, die de zorg voor hen aan anderen heeft moeten overdragen.

Het besef dat het belangrijk is dat ouders en familie meekijken naar wat er met hun kinderen in andermans handen gebeurt, kreeg

grote gevolgen. Jeugdzorg op kleine schaal, zoals in pleeggezinnen, kreeg na 1985 bij het overheidsbeleid de voorkeur boven het verblijf in tehuizen. De latere oprichters van de Eigen Kracht Centrale (EKC) raakten betrokken bij het voorbereiden van pleegouders; de rol van ouders kreeg een belangrijke plaats in die voorbereiding.

Wat waren pleegouders? Ook cliënten? Of medewerkers van de organisatie? Die vragen dwongen tot nadenken over allerlei besluitvormingsprocessen. Met het groeiende inzicht over familiegroepen van enerzijds uithuisgeplaatste kinderen en anderzijds kandidaat-pleegouders nam de kennis over het belang van netwerken en besluitvormingsprocessen bij uithuisplaatsingen toe. Maar het waren losse eindjes. De puzzel viel ineens in elkaar bij de kennismaking met het model van de Family Group Conference uit Nieuw-Zeeland.

Zes jaar daarvoor was dat conferentiemodel in de Jeugdwet van Nieuw-Zeeland vastgelegd als verplichte procedure bij een dreigende uithuisplaatsing of wetsovertreding van jeugdigen (New Zealand Legislation, 1989). Dat besluit vormde het eindpunt van een lange confrontatie met de Maori-minderheid in een (ook economisch) zeer roerige periode. De Maori bepleitten inpassing van hun culturele traditie in de aanpak van huiselijke problemen. Die aanpak stond en staat dwars op de westerse traditie om veroorzakers van problematiek en wangedrag te isoleren uit de familiegroep. De overheid reageerde daarop door het model van de conferentie te ontwikkelen.

Dit model ging direct de wereld over; zo paste het in het open beleid van Canada jegens minderheidsgroepen. In de Verenigde Staten (Pennsylvania) ontstond Real Justice, met de conferentie als aanpak van jongeren die

over de schreef gaan (bijvoorbeeld op school). Enkele Engelse provincies namen het op in hun zorgbeleid, terwijl de politie er de jeugdproblematiek mee te lijf ging. Vanaf 2001 werkten we samen met initiatiefnemers in de VS, Engeland, Wales, de Scandinavische landen en België. Anno 2016 hebben we wereldwijd contact met collega's in een twintigtal landen.

PRINCIPES, VISIE EN THEORIE Sneller dan verwacht (in 1999) leek het begrip 'eigen kracht' in het beleid van onze verzorgingsstaat te passen. Een paar jaar later (in 2005) ademde het beleid, op advies van verschillende belangrijke organen, zoals de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid en de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkelingen, de mantra dat burgers zelf verantwoordelijkheid zouden moeten dragen voor hun welzijn en gezondheid.

Intussen was in 2002 de EKC opgericht. Met nog maar een paar jaar werkpraktijk in de bagage, bleek de aanspraak die de EKC deed op de verantwoordelijkheid van de burger voor het eigen leven met zijn problemen succesvol. Vooral omdat de nadruk lag op de eigen mogelijkheden om problemen op te lossen: 'Degenen die de problemen hebben, beschikken ook over de oplossingen.' Daar ligt het startpunt voor een eventueel beroep op professionele ondersteuning. Vanuit die visie presenteert EKC enkele kernwaarden: diversiteit, verbinding en eigenaarschap. Het komt erop neer dat er rond een probleem ruimte is voor het verhaal van iedere betrokkene. Het is zaak om mensen met hun ervaring en kennis te verbinden en de regie over te laten aan de groep; deze zet een oplossing in gang, op grond van de verzamelde kennis en ingebrachte deskundigheid (die niet breed genoeg kan zijn).

De weerslag van deze principes op beleidsmakers en de door hen gesubsidieerde professionals in de voorzieningen was en is enorm. Het is niet alleen een leerweg gebleken, het is met recht een paradigmaverschuiving te noemen (Van Gennep, 1997). Aan de hand van de positie van de mens met zijn beperking is die te illustreren als de verschuiving van een medisch werkmodel, via een ontwikkelmodel, naar een burgerschapsmodel. Van een mens met een beperking, via een mens met potenties, naar een persoon met rechten en plichten. Van verzorgen en behandelen, via ontwikkelen en trainen, naar ondersteunen en bijstaan.

Een actueel voorbeeld is onze manier van omgaan met ouderen. Ouderen moeten nu zelf verantwoordelijkheid nemen voor de inhoud en aansturing van hun levensloop. Los van de grote gevolgen die dat heeft voor nieuwe woonvormen, zijn oudere mensen daar volop mee bezig.

Het benadrukken van de eigen kracht van burgers confronteert de traditionele beheerders van de verzorgingsstaat - de bestuurslaag in de overheden en de professionele uitvoerders in de voorzieningen - met een machtsverschuiving: een nieuwe balans tussen zeggenschap van burgers en de procedurele structuur van 'het systeem'. Het model van de Eigen Kracht-conferentie vormt een brug tussen die twee werelden en is op democratische beginselen gefundeerd. Het is niet, zoals bij methodieken het geval is, gestoeld op een theoretisch kader. De kern is dat veranderingen worden ingezet door praktische dynamische principes.

Onderzoek toont aan dat verschillende factoren invloed hebben op een beoogde verandering (McKeown, 2000). De relatie tussen de professionele deskundige en de 'cliënt' heeft 30 procent invloed. Voor 15 procent

spelen de verwachtingen van de cliënt mee. Technieken en methodieken hebben eveneens 15 procent invloed. De grootste factor, namelijk 40 procent, is het sociale netwerk en de omgeving van de persoon; om die redenen werken conferenties. Dit staat los van allerlei theoretische noties die in de dynamiek een rol spelen. Maar hoe gaat een conferentie nu precies in zijn werk?

MANIER VAN WERKEN Huub heeft een plan nodig om zijn toekomst opnieuw op te bouwen; dat kan een startpunt zijn voor een Eigen Kracht-conferentie. Bij de vraag en de vrager zoeken we een Eigen Kracht-coördinator, een getrainde burger¹, om een bijeenkomst te organiseren. Belangrijk zijn voorkeuren: man/vrouw, jong/oud, bepaalde taal of cultuur. EK-coördinatoren zijn onafhankelijk. Ze zijn niet verbonden aan enige hulpverlenings- of beslissingsbevoegde instantie en hebben geen enkel belang hebben bij de uitkomst van het plan. Verspreid over heel Nederland zijn ongeveer vijfhonderd Eigen Kracht-coördinatoren actief, die samen honderd talen en dialecten spreken.

De coördinator, in dit geval een man, gaat bij Huub op bezoek. Hij begint met het groter maken van zijn kring: wie spelen er een rol in Huubs leven? Wie kunnen er volgens hem meedenken? De regie blijft echter bij Huub. De coördinator bemoeit zich niet met de inhoud, maar bezoekt de mensen die volgens Huub uitgenodigd kunnen worden en vraagt hen of ze willen komen. Zo niet: wat is er nodig om wel te komen? Wie kunnen er volgens hen nog meer komen? Is er informatie nodig voor het maken van een plan? Bijna altijd komen daar één of twee namen uit; zo wordt de kring groter.

De coördinator vraagt hen om met de hoofdpersoon of -personen contact op te nemen;

¹ Coördinatoren zijn gewone mensen die via-via interesse tonen voor de visie van de Eigen Kracht Centrale. Zij starten met een driedaagse training, waarin ze leren medeburgers te faciliteren bij het organiseren van een Eigen Kracht-conferentie. Zij besteden per conferentie gemiddeld dertig uur van hun vrije tijd; ze worden begeleid door een coach en worden financieel gehonoreerd.

als er overeenstemming is, zal de coördinator deze mensen ook bezoeken en dezelfde vragen stellen. Regelmatig zeggen mensen: 'Ik wil best komen, maar als zij komt ...' In dat geval zal de coördinator doorvragen naar wat de persoon nodig heeft om toch te komen, als 'zij' er ook is. Vaak helpt het als de kring nog groter wordt: 'Als haar zus erbij is, dan gaat het wel, want die houdt haar altijd wel rustig. En als ik mijn vader en oudste zoon mee mag nemen, dan durf ik wel.' Soms is er eerst enig herstel tussen mensen nodig. De vraag naar informatie betekent dat we zoeken naar professionals om informatie te

delen met de kring. Tot slot vraagt de coördinator ook naar praktische zaken, zoals een ruimte voor de bijeenkomst en het verzorgen van eten en drinken. Het belangrijkste werk

van de coördinator zit in de voorbereiding. Dan vindt de Eigen Kracht-conferentie plaats. Deze bestaat uit een informatiefase, een fase voor 'besloten tijd' en een fase voor de presentatie en acceptatie van het plan. In de eerste fase zijn ook professionals aanwezig, om hun zorgen te delen en te vertellen over hun aanbod. De meeste Eigen Kracht-conferenties betreffen situaties van drang en dwang; dat betekent dat er dusdanige zorgen zijn dat er is ingegrepen, of dat wordt ingegrepen als er niets verandert. Denk hierbij aan een (dreigende) ondertoezichtstelling, uithuisplaatsing, gedwongen opname in een

Met zelfsturing kan een participatiesamenleving ontstaan, waarin bij een probleem eerst wordt gevraagd naar een plan van de mensen zelf

inrichting of een huisuitzetting.

In zo'n situatie zal een professional voorwaarden stellen aan het plan dat op een Eigen Kracht-conferentie gemaakt wordt. Deze voorwaarden (het kader) is bij de hoofdpersonen vanaf het begin bekend en wordt nogmaals toegelicht in de informatiefase. Alle betrokkenen weten dan aan welke (wettelijk verankerde) voorwaarden hun plan moet voldoen. Op deze manier waarborgen we dat het een plan wordt van zowel het betrokken netwerk als de professionals.

Als alle informatie is gedeeld, verlaten de professionals en de coördinator de ruimte, zodat de persoonlijk betrokkenen in de besloten tijd een plan kunnen maken. Ze nemen hiervoor zoveel tijd als nodig is. Als ze klaar zijn, roepen ze de coördinator terug en lopen het plan door. De coördinator doet in-

houdelijk niets met het plan, maar stelt vragen om het plan concreter te maken. Ook checkt hij of er in het plan twee vragen zijn opgenomen: 'Wie komen wanneer weer bij elkaar, om te praten over de voortgang?', en: 'Wie neemt initiatief om wie bijeen te roepen, als iets in het plan niet loopt?' Beide vragen zijn van groot belang voor de borging van het conferentieresultaat.

Degene die met het kader de formele eisen inbracht, komt ook terug om te controleren of het door de familiegroep gemaakte plan voldoet aan de gestelde voorwaarden. De Eigen Kracht-coördinator zorgt er vervolgens voor

dat het plan binnen twee dagen op papier staat en stuurt het iedereen toe. Daarmee zit de taak van de EKC erop, behalve dat de coördinator na een maand belt om te vragen hoe het gaat.

IMPLEMENTATIE Van meet af aan zijn conferenties op een breed werkteerterrein uitgevoerd. Internationaal lag de nadruk op problematiek in de jeugdzorg en dat was in Nederland niet anders. Het leeuwendeel van de conferentievragen had te maken met dreigende uithuisplaatsingen, maar binnen een paar jaar stonden huiselijk geweld, crimineel gedrag, wangedrag op school, zelfstandig wonen met een beperking, huisuitzetting, schulden, dakloosheid, arbeidsintegratie, verslaving of psychiatrische ziekte op de agenda van conferenties. Dat ging steeds gepaard met onderzoek naar de werking. Registratie en onderzoek vormden de belangrijkste invoeringsstrategie, met andere woorden: de feiten over de conferenties stimuleerden het gebruik. De gegevens werden openbaar gemaakt door middel van 'best practices', verhalen en films². Deze uitingen stimuleerden cliënten tot de keuze voor een conferentie en boden gespreksstof voor professionele werkers.

Op een gegeven moment bleek deze invoeringsstrategie echter onvoldoende te werken: het relatief nieuwe eigen-krachtidee verloor het van de dwingende orde van de dag. Het was nodig om een plek te krijgen in de procedures van relevante organisaties. Na acht jaar kwam het conferentiemodel voor het eerst in de provinciale planning van Overijssel en van de stadsregio Amsterdam. Dat opende de weg naar standaardisering. Intussen beschikte de EKC over een groot landelijk netwerk van coördinatoren die - ongeacht de taal, de landsaard of het woongebied van de cliënt - het organiseren van

een conferentie konden ondersteunen. Bij een aantal organisaties van met name jeugdzorg en bij talloze andere projecten in het land konden structureel conferenties worden uitgevoerd.

Een werkelijke paradigmaverschuiving vroeg om nog iets anders: een wettelijk mandaat om de regie te mogen voeren over het eigen leven. Van het begin af aan is daar aan gewerkt en dat paste ook volledig in het decentralisatiebeleid van de overheid. Sinds 2015, het jaar van de tienduizendste conferentie in Nederland, ligt in de Jeugdwet vast dat een familie allereerst het recht heeft om zelf een plan te maken (Labrujere, Van Lieshout & Stellingwerff, 2015). Die lijn komt ook terug in de wetgeving op het gebied van maatschappelijke zorg en wellicht in de wetgeving voor gedwongen psychiatrische opname. Het recht op een familieplan is daarmee erkend, maar het is bepaald nog geen gemeengoed bij professionele organisaties. In de praktijk is sprake van een continuüm tussen volledige professionele interventie en eigen regievoering. In het ene uiterste maakt de organisatie een plan en voert dat uit; als bij een soort diagnose-behandelcombinatie. Aan het andere uiterste maakt de familie een plan en doet al dan niet een beroep op professionele hulp. Daartussen bestaan mengvormen: een familie komt aan de hand van een organisatie tot afspraken, of, omgekeerd, een organisatie neemt een aantal taken uit het familieplan voor haar rekening. Een belangrijk deel van de huidige werkzaamheden van de EKC heeft, naast het helpen uitvoeren van conferenties, te maken met deze geleidelijke transformatie.

ONDERZOEK Vijftien jaar registratie van de conferenties heeft geleid tot een reeks kengetallen over de betekenis van dergelijke bij-

² Verhalen: zie www.eigen-kracht.nl; films: zie www.youtube.com/eigenkrachtcentrale.

³ Meer over concrete onderzoeken is te vinden op www.eigen-kracht.nl/resultaten.

eenkomsten³. Die getallen stemmen overeen met internationaal onderzoek, dat voor en tijdens de Nederlandse ervaringen is verricht. Hier volgt een greep uit de gegevens. Ondanks de aanvankelijke twijfel bij de professionele instanties, nemen families verantwoordelijkheid voor de problemen die in hun kring spelen. Van de initiatieven leidt 70 procent tot een conferentie; 15 procent heeft aan het idee genoeg en maakt een plan zonder conferentie. De overige 15 procent stopt tijdens de voorbereiding, zonder dat er sprake is van een plan. Negen op de tien keer levert een bijeenkomst een plan op. Dat bestaat uit gemiddeld vijftien samenhangende afspraken op diverse levensterreinen.

Familie, deskundig in wat er vanouds speelt, verbindt makkelijker thematiek van schulden, medicijngebruik, woonomstandigheden en bijvoorbeeld opvoeding met elkaar, dan welke individuele professional ook. Bij één op de vijf afspraken wordt een beroep gedaan op professionele hulp en alle plannen voldoen aan de wettelijke eis van veiligheid. Soms is er een klein zetje nodig om het plan te starten, maar de familie staat garant voor uitvoering. Professionele instanties hadden, door hun 'verkokerde' manier van kijken, aanvankelijk moeite om dit proces bij te benen. Van alle conferenties weten we hoe het drie tot vijf maanden na de bijeenkomst staat met de uitvoering van het plan: rond de 40 procent van de plannen is geheel uitgevoerd, 50 procent is ten dele uitgevoerd en 10 procent is helemaal niet uitgevoerd.

Dit type onderzoek is voortdurend herhaald, omdat bij elk soort probleem en in elke nieuwe sector of project, de professionele organisaties met ongeloof naar het eenvoudige model keken en het vertrouwen gewonnen moest worden. Maar steeds weer bleek: als de spelregels van de conferentie worden ge-

volgd, leidt dit tot succes.

Dit gegeven zorgde ervoor dat er ook onderzoek gestart werd naar de kosten en baten. Conferenties werden vaak gezien als een extra kostenpost, omdat de traditionele werkwijze gehandhaafd bleef. Onderzoek naar keuzen bij dreigende uithuisplaatsing van kinderen liet zien, dat de maatregelen in de familieplannen vaak eenvoudiger, dichter bij huis en goedkoper waren en sneller resultaat boden, in vergelijking met wat professionals voor ogen hadden (Van Beek, 2006; Van Naem en Partners, 2009; Jagtenberg, Van Hulst & De Roo, 2011; Schuurman & Mulder, 2012; Wijnen-Lunenburg, Van Beek & Gramberg, 2008). Dat was van grote waarde, omdat de professionals ook merkten dat ze beter dan in hun oude werkwijze toegang hadden tot de familie, en dat hun samenwerking verbeterde (Bosma, 2009).

De uitvoering van de plannen die tijdens een Eigen Kracht-conferentie zijn gemaakt leiden tot een verbetering van de situatie van het kind. Het aantal zorgpunten neemt af. Dit gebeurt aanmerkelijk sneller dan in situaties waarin geen Eigen Kracht-conferentie heeft plaatsgevonden. De toename van sociale cohesie stabiliseert na de conferentie en is na negen maanden nog waarneembaar (Wijnen-Lunenburg, Van Beek & Gramberg, 2008).

Dit geldt ook voor Huub. In zijn plan staan onder andere verplichtingen van hem naar zijn familie, vrienden en hulpverleners, zoals het dagelijks mailen met een verslagje van de dag en even bellen met iemand. Vijf maanden na de conferentie blijft de stijgende lijn zichtbaar. Het dagelijkse belletje is niet meer nodig en Huub ervaart naast steun nu ook weer de gezelligheid van vrienden (zoals samen musea bezoeken). 'Dit soort concrete oplossingen zijn heel belangrijk

voor mij. Dankzij mijn eigen-krachtkring weet ik dat het goed blijft gaan. Ik heb weer een klankbord.'

Door de positieve resultaten van het onderzoek raakten de overheid, verschillende ministeries en colleges van B&W - de gemeente betaalt doorgaans een Eigen Kracht-conferentie - in toenemende mate geïnteresseerd in de relatie tussen de effecten van de conferenties en de balans van kosten en baten. Met andere woorden: het inzetten van conferenties blijkt kostenbesparend. Het structureel en goed georganiseerd overdragen van de regie aan families om hun problemen op te lossen, maakt de verzorgingsstaat goedkoper en beter collectief betaalbaar.

PERSPECTIEF Door de gunstige balans van kosten en baten is 'eigen kracht' een gewild begrip geworden en werd het in het kader van de bezuinigende participatiemaatschappij een geliefd thema. Het vertrouwen in het talent en de deskundigheid van het familiale netwerk nam toe en de eigen mogelijkheden werden omarmd in de hulpverleningsplannen.

Dat is een vooruitgang op het moeilijke terrein van hulp onder dwang en drang, maar de kern - de familie is eigenaar van het plan en voert de regie - verdween soms uit zicht. Het netwerk wordt steeds meer betrokken bij het maken van plannen en vooral bij de uitvoering ervan, maar de aandacht voor het werkelijke eigenaarschap raakte nogal eens op de achtergrond. De druk op de verzorgingsstaat is zo groot, dat investeren in het overdragen van macht en stuurbevoegdheid in het gedrang kwam en achterwege blijft. Professionals krijgen door de conferenties

een nieuwe positie, waarbij hun gevraagd wordt om expertise gericht in te zetten en een deel van de hulp te bieden. Een meer functionele rol is vereist; het ontwikkelen van die nieuwe identiteit en positie als professional begint sinds kort op gang te komen.

De confrontatie met zelfsturing door hun cliënten (en burgers) in het algemeen dwingt professionals tot het afstand nemen van een traditioneel, medisch georiënteerd werkmiddel: de diagnose-behandelcombinatie. Bij vragen als: 'Welke manier van oplossen gebruikte u tot nu toe? Wie kan er met u meedenken?', en: 'Wie vindt het belangrijk dat het goed gaat met u of met uw kinderen?', ontstaat een proces waarbij verbinding wordt gezocht met de kring van eigen mensen, om samen na te denken over een plan. Daar ligt de bron voor zelfsturing. Onze ervaring leert dat mensen - als zij zelfsturing behouden of opnieuw de kans krijgen het stuur te pakken - echte verantwoordelijkheid nemen, door een plan te maken en daar invulling aan te geven.

Na een periode waarin veel verantwoordelijkheid op de schouders van professionals werd gelegd en er sprake was van een gevoelsmatig noodzakelijke bescherming van het eigen aanbod, is het tijd dat er ruimte komt voor besluitvorming door burgers. Als burgers zelfsturing behouden kan een participatiesamenleving ontstaan, waarin het normaal is dat bij een probleem eerst wordt gevraagd naar een plan van de mensen zelf. Als EKC coachen, trainen en ondersteunen we dagelijks professionals in hun nieuwe rol om die zelfsturing bij mensen te bevorderen. Het tij is gunstig!

LITERATUUR

- Beek, F. van (2006). *Op de grens tussen bemoeizucht en zorg*. Rapportage van het onderzoek naar Eigen Kracht-conferenties in Overijssel en de verhouding van Eigen Kracht tot de Wet op de jeugdzorg. Voorhout: WESP.
- Bosma, H. (2009). *Een plan van allemaal. Professionals over Eigen Kracht*. Deventer: Eigen Kracht Centrale.
- Gennep, A. van (1997). *Paradigmaverschuiving en de visie op zorg voor mensen met een verstandelijke handicap*. Maastricht: lezing.
- Gennep, A. van & Habekothé, R. (2003). *Verschil moet er zijn. Ondersteuning van mensen met een meervoudige handicap*. Utrecht: NIZW.
- Jagtenberg, R., Hulst, B. van & Roo, A. de (2011). *Maatschappelijke opbrengsten van Eigen Kracht-conferenties in het kader van geïndiceerde jeugdzorg trajecten met een toespising op multiprobleemgezinnen*. Delft/Rotterdam: TU Delft/Mediation Research.
- Labrujere, H., Lieshout, H. van & Stellingwerff, J. (2015). *Witboek familiegroepsplan. De transformatie in de praktijk*. Zwolle: Eigen Kracht Centrale.
- McKeown, K. (2000). *Supporting families: a guide to what works in Family Support Services for vulnerable families*. Dublin: Department of Health.
- New Zealand Legislation (1989). *Children, young persons, and their families act*.
- Pagée, R. van (2003). *Eigen Kracht. Family Group Conference. Van model naar invoering*. Amsterdam: SWP.
- Schuurman, M. & Mulder, C. (2012). *Besparingen door Eigen Kracht-conferenties in de stadsregio Amsterdam. Resultaten van vervolgonderzoek*. Nieuwegein/Ermelo: Kalliope Consult/Anropol.
- Van Naem en Partners (2009). *Kosten van hulpverlening met en zonder een Eigen Kracht-conferentie*. Woerden: Van Naem en Partners.
- Wijnen-Lunenburg, P., Beek, F. van, Gramberg P., e.a. (2008). *De familie aan zet. De uitkomsten van Eigen Kracht-conferenties in de jeugdbescherming met betrekking tot veiligheid, sociale cohesie en regie*. Duivendrecht/Voorhout: PI Research/WESP.